

एवं गार्हस्थ्ये हेतुं काममुक्ता गृहस्थो विना तन् दान धर्माच्च त्वं श्रावणं पात्रादियुगान्तरं च त्वं किमिच्छादिना ब्राम्हणेन ब्रह्म विदं किं न ॥ ११ ॥
 तौ च त्वं अभिपन्नाय शरणं कुर्वते लिङ्गी अलिङ्गी वा स्वार्थमेवेतीयः स एव तपस्वी पात्रं वेत्यर्थः ॥ १२ ॥ स्वधर्मनिष्ठं पात्रयुगमुक्ता श्रद्धा बलं दातुं युगमाह अह्येति द्वाभ्यां
 यदि प्रयच्छति तर्हि तस्य दातुं पतुलत्वं प्रयुक्तः को दोषः स्यात्तत्र ॥ १३ ॥ अह्येति अह्ये वा स्य पतुलत्वं करोतीत्यर्थः ॥ १४ ॥ नेति अह्ये वा स्य पतुलत्वं करोतीत्यर्थः ॥ १५ ॥ देवानां ससद्वा
 देवात् अह्येति इत्यर्थः हव्यं देवं कर्म सिध्यति फलदं भवति न तु ब्राम्हणगुणादिति भावः इत्येते देवा नृतिशेषः देवं कर्म देवा नृग्रहादेव पूर्णं भवति अह्येति भावः ॥ १६ ॥ विग्र्यं तु क

युधिष्ठिर उवाच किमाहुर्भरत श्रेष्ठ पात्रं विप्राः सनातनाः ॥ ब्राम्हणं लिङ्गिने चैव ब्राम्हणं वाप्यलिङ्गिने ॥ ११ ॥ भीष्म उवाच स्ववृत्तिमभिपन्नाय लि
 ङ्गिने चैव तस्य च ॥ देयमाहुर्महा राज उभावेतौ तपस्विनो ॥ १२ ॥ युधिष्ठिर उवाच अह्ये वा परयापूतो यः प्रयच्छेद्दिजातये ॥ हव्यं कथं तथा दानं को
 दोषः स्यात्सितामह ॥ १३ ॥ भीष्म उवाच अह्ये वापूतो नरस्तातदुर्दानोपिन संशयः ॥ पूतो भवति सर्वत्र किमु तत्वं महाकृते ॥ १४ ॥ युधिष्ठिर उवाच
 न ब्राम्हणं परीक्षेते देवेषु सततं नरः ॥ कथं प्रदाने तु बुधाः परीक्ष्यं ब्राम्हणं विदुः ॥ १५ ॥ भीष्म उवाच न ब्राम्हणाः साधयन्ते हव्यं देवास्त्र सिध्यति ॥ देव
 प्रसादादि ज्येते यजमाने न संशयः ॥ १६ ॥ ब्राम्हणान् भरत श्रेष्ठ सततं ब्रह्म वा दिनः ॥ मार्कंडेयः पुरा प्राह इति लोके केषु बुद्धिमान् ॥ १७ ॥ युधिष्ठिर उवाच
 अपूर्वाप्यथ वा विद्वान् संबंधी वा यथा भवेत् ॥ तपस्वी यज्ञशीलो वा कथं पात्रं भवेत्तु सः ॥ १८ ॥ भीष्म उवाच कर्म कुरु हे द्यस्तथे वाप्या नृशं
 स्यवान् ॥ नृमा नृजः सत्यवादी पात्रं पूर्वचयेत्यर्थः ॥ १९ ॥ तत्रे मंशृणु मे पार्थ चतुर्णां तेजसां मतं ॥ पृथिव्याः काश्यपस्य नेमोर्कं देयस्य च वहि ॥ १० ॥

र्म ब्राम्हणानुग्रहादेव पूर्णं भवतीति तत्राश्रयं कर्तारितो बलमात्रं कथं किमिच्छायेन ह ब्राम्हणमिति लोकेषु पितृपि तामहादिषु पूजनीयेषु ब्रह्मिष्ठेष्वेव ब्राम्हण्यमस्तीति विद्यादित्यर्थः अग्निमुखो देवाः पाणि
 मुरवाः पितर इत्याश्च लायनो दाह तश्चुतेः श्रौतः स्मार्त औदार्यौ वाग्निः स्वतः श्रद्धो देवोस्तर्पयति पाणिस्तस्मत्कर्मवानेव पितृं स्तर्पयितुं शक्नोति नान्यथेति कथं पृथक् श्रद्धायाः परीक्षा पशरीक्षेति भावः ॥ १७ ॥ कथं केन हेतु
 नाः पूनीदीनां पंचानां पात्रत्वमिति प्रश्नार्थः ॥ १८ ॥ उत्तरे तु त्रयः अपूर्वसंबंधितपस्विनः कुलीनत्वादियुगसप्तकयुक्ता एव पात्रत्वं भजने परिशेषात् यज्ञशीलविहांसो कर्म कुरु द्यपदो दितौ कुलीनत्वादियुगपंच
 कयुक्तावेव एतेषां गुणानां भावे पात्रत्वं न कस्यापीत्यर्थः ॥ १९ ॥ एतदेव वशिष्ठसंमत्या द्रढयति तत्रेति तेजसां तेजस्विनां सर्वज्ञानां मितियावत् ॥ १० ॥